VNHG

Vereniging van Noord-Hollandse Gemeenten

VERSLAG

BLOEMENDAAL

11·DEC·2023

THEMABIJEENKOMST

Regionale samenwerking en asielopvang

SOLIDAIR VOOR HUMANE OPVANG

Noord-Hollandse gemeenten worstelen met de opvang van diverse groepen vluchtelingen. In samenwerking binnen de regio liggen kansen om de opvang te regelen op een manier die bij de gemeente past, zo viel te horen op de VNHG-bijeenkomst in Bloemendaal.

Foto AZC: Inge van Mill/COA

Solidariteit tussen gemeenten, een goede humane opvang en eenduidige communicatie. Het zijn de pijlers onder het Regioplan Kennemerland voor de opvang van asielzoekers. Na een hartelijke verwelkoming in haar fraaie statige gemeentehuis, komt burgemeester Ankie Broekers-Knol van Bloemendaal meteen ter zake, alsof ze de urgentie van de opgave nog even wil onderstrepen. De acht gemeenten hebben dit jaar gezamenlijk een plan opgesteld om 2100 opvangplekken te realiseren. Iedere gemeente draagt tenminste twee locaties voor aan het COA. Uitwisseling van opgaven voor Oekraïners, asielzoekers en statushouders is mogelijk.

En dat gaat nog niet zo makkelijk, illustreert Broekers-Knol. Gemeenten hebben hun ruimtelijke beperkingen, inwoners zien sommige doelgroepen (Oekraïners) liever dan andere en de financiering verschilt per doelgroep. Bovendien wachten enkele gemeenteraden liever de invoering van de Spreidingswet af voordat ze locaties aanwijzen.

Broos

Bovenal hamert Broekers-Knol erop dat draagvlak een broos goed is. "Het kost gemeenten veel aandacht en tijd om bewoners goed te informeren over de plannen voor opvang. Wij willen geen onbetrouwbare overheid zijn."

Haar college had afspraken gemaakt en draagvlak gevonden voor de opvang van 30 minderjarige alleenstaande asielzoekers. Tot het COA in tweede instantie vanwege de financiële haalbaarheid met de wens kwam om 50 amv'ers te plaatsen. Broekers-Knol: "Dat is niet de afspraak met raad en omwonenden. En dus laat de opvang nog op zich wachten. Eerst 30 dan 50, daaraan kunnen we niet meewerken."

Rommeltje

In Dijk en Waard worden op twee locaties 600 asielzoekers opgevangen. Raadslid Jasper John is de eerste die toegeeft dat de gemeente geluk had met de locaties. Tegelijkertijd constateert hij dat de opvang van asielzoekers in de regio Alkmaar beperkt blijft. "De gemeenten verschillen nogal. Voor kustgemeenten als Bergen en Castricum bijvoorbeeld snap ik het nog wel. Maar dat de raad in Alkmaar ervoor kiest om geen opvang te faciliteren, daar vind ik het mijne van. Het is jammer dat we niet op het niveau van de regio een discussie over opvang van asielzoekers hebben gevoerd."
"Het is geen wettelijke taak", reageert Paul Slettenhaar, wethouder in Castricum. "Maar we doen heus wel wat. In BUCH-verband vangen wij Oekraïners op. In de regio Alkmaar hebben we gezamenlijke afspraken over huisvesting van statushouders in flexibele units. Daarvoor hebben we een taakstelling. Als er geen wettelijke basis is, wordt het toch een rommeltje? Dan roep je alleen maar weerstand op bij inwoners."

Starters en spoedzoekers

Net als Jasper John tilt Jan Hamming in deze crisis zwaarder aan de maatschappelijke urgentie dan aan de wettelijke grondslag. Volgens de burgemeester van Zaanstad hebben de gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland goede afspraken gemaakt die passen bij de gemeenten. "Zo vangt Purmerend vooral Oekraïners op, nemen de kleinere gemeenten Oekraïners en minderjarige asielzoekers op en tekent Zaanstad vanaf maart voor de opvang van 1500 asielzoekers."

> ''De financiële afspraken worden tegenwoordig goed nagekomen''

Tegelijkertijd is in die afspraken met het Rijk ook de bouw van 750 flexibele woningen opgenomen. Hamming: "Die komen niet alleen beschikbaar voor statushouders maar ook voor starters en spoedzoekers. De raad ging daarom ook in ruime meerderheid hiermee akkoord. Hamming wil ook even een lans breken voor Rijksoverheid en COA. "Het is wel eens anders geweest maar de financiële afspraken worden tegenwoordig goed nagekomen, we krijgen boter bij de vis."

DE OPGAVE IN NOORD-HOLLAND

In 2024 moeten de Noord-Hollandse gemeenten 15.000 opvangplaatsen voor asielzoekers realiseren. Volgens COA-bestuursvoorzitter Milo Schoenmaker hebben de gemeenten gezamenlijk nu 8.000 plaatsen beschikbaar. Van de 44 gemeenten hebben 17 gemeenten momenteel een vorm van asielopvang. Met 7 gemeenten is het COA in gesprek over mogelijke opvang. Schoenmaker snapt het gemopper van gemeenten als het COA 'meer wil'. "We vragen het niet omdat we het zo leuk vinden. We zijn op zoek naar elk mogelijk bed." De huisvesting van statushouders is ook een groot probleem. Voor de 2e helft van 2023 is pas aan zo'n 50 procent van de taakstelling voldaan. Voor zo'n 2000 nieuwe Nederlanders dus nog niet.

VOORSPELBAARHEID VERGROTEN

Waarom zijn er niet meer mogelijkheden voor kleinschalige opvang? Welk perspectief hebben gemeenten op de langere termijn als het gaat om opvang van asielzoekers? Hoe behoud ik draagvlak in mijn gemeente als de wachtlijst voor huur woningen langer wordt? Met de aanwezigheid van Annet Bertram, directeur-generaal Migratie en Milo Schoenmaker, bestuursvoorzitter van het COA, lieten zo'n 80 Noord-Hollandse bestuurders en raadsleden geen kans onbenut om zorgen te delen en vragen te stellen.

Foto: v.l.n.r. Jan Hamming, Milo Schoenmaker, Paul Slettenhaar, Annet Bertram, Jasper John en dagvoorzitter Lars Ruiter.

Of de Spreidingswet er komt, blijft de vraag. In januari komt het ministerie van Justitie en Veiligheid met een heroriëntatie op migratie. En dan komt er nog in 2024 een nieuw kabinet. Bertram gaf de zaal mee dat het ministerie ondanks "deze beweeglijke omgeving" de voorspelbaarheid voor gemeenten wil vergroten. Een van de pijlers daarvan is een vaste voorraad aan opvangplekken, zo'n 41.000. "Dan hoeven we minder te leuren, want ik begrijp dat gemeenten daar de hik van krijgen. En met zo'n vaste voorraad kunnen we gemeenten vragen om meerjarig een vast aantal bij te dragen. Zodat zij beter weten waar zij aan toe zijn. Al kan er altijd ergens in de wereld iets gebeuren dat mensen op de vlucht jaagt. Dan zijn wij als land eraan gehouden een bijdrage te leveren."

> ''Wij realiseren ons dat wij besturen en raden iets moeten bieden''

Draagvlak

Misschien wel het grootste probleem momenteel is de huisvesting van statushouders, die plekken in de asielopvang bezet houden. Dat zijn er momenteel 17 duizend. En de woningvoorraad zit op slot. Bertram: "Wij realiseren ons dat wij besturen en raden iets moeten bieden dat het draagvlak in de gemeente stut. Daarom werken enkele ministeries samen om deze nieuwe Nederlanders onder te brengen in doorstroomlocaties. In die gemeenten ondersteunen we de bouw van flexibele units of verbouwing van panden voor aansluitende huisvesting. Daarvoor komen dan ook lokale woningzoekenden in aanmerking."
Het ministerie voert dit als proef uit op vooralsnog zeven locaties. De ervaringen zijn volgens Bertram hoopgevend. "Volkshuisvesting is een sleutel om de voorspelbaarheid te vergroten."

> ''Volkshuisvesting is een sleutel om de voorspelbaarheid te vergroten''

Kleinschalige opvang

Verschillende bestuurders en volksvertegenwoordigers verwachten hun inwoners makkelijker achter plannen voor opvang te krijgen als deze kleinschaliger is. COA-bestuursvoorzitter Milo Schoenmaker krijgt deze vraag uiteraard vaker. "Ook kleine gemeenten kunnen grootschalige opvang van meer dan 200 personen aan, zien we in het land. Wij leiden u daar graag rond."

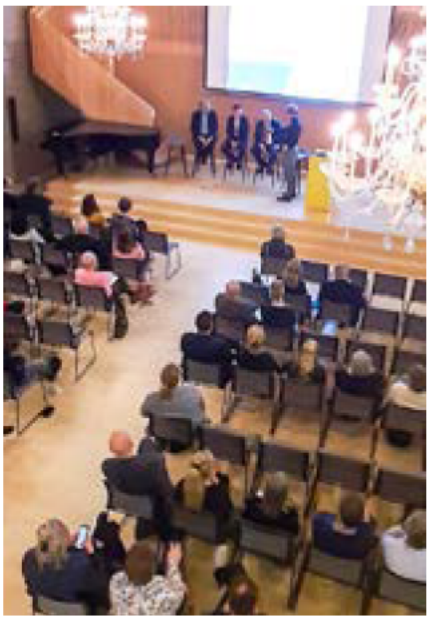
Volgens Schoenmaker hanteert het COA geen ondergrens. "Wij gaan graag in gesprek met de gemeente hoe we de opgave lokaal zo goed mogelijk kunnen invullen. Het gaat er dan ook om wat de gemeente van ons verwacht. Maar het moet wel werkbaar zijn. We hebben in de opvang 24 uur per dag beveiliging en een team dat 24 uur op de opvang van minderjarige asielzoekers werkt. Op een locatie voor 30 man kunnen we dat natuurlijk niet doen."

VNG en asielopvang

Aanwezig in de zaal is ook de Amsterdamse wethouder Rutger Groot Wassink, voorzitter van de Tijdelijke Commissie Asiel en Migratie en lid van het VNG-bestuur. Hij sluit een levendige discussie af, waarin zorgen en twijfels wedijveren met vertrouwen en vastberadenheid. "We kunnen de regering de schuld geven dat ze indertijd de opvang te hard heeft afgeschaald", reflecteert hij. "Maar ja, de regering kan niets zonder de gemeenten. We hebben een enorme taak. We ontkomen er niet aan om dit gelijkelijk te verdelen, dat is het eerlijkste. Ook uit economische overwegingen want noodopvang is duur.

Zorgen en twijfels wedijveren met vertrouwen en vastberadendheid

Als we het eerlijk verdelen, hebben we het inderdaad ook over mogelijkheden voor kleinschalige opvang. Dat is onontbeerlijk voor draagvlak. Dat neem ik - net als het belang van structurele financiering en zorgen over de woningmarkt - mee naar de VNG-commissie. Dat geldt ook voor toereikende voorzieningen zoals zorg en onderwijs, die de wethouder van Dijk en Waar vanavond heeft benoemd. Daarin kunnen we echt nog beter

samenwerken met het kabinet. Willen is kunnen, werd vanavond gezegd. Zeker, maar daartoe moeten de overheid ons wel in staat stellen. Pas dan kunnen we dit oplossen met elkaar."

NAUUR OF HUISVESTING?

Elke gemeente zoekt ruimte voor huisvesting. Op zoek naar die ruimte zitten gemeente en provincie niet altijd op één lijn.

"Als we plekken zoeken voor flexibele eenheden voor Oekraïners en asielzoekers stuitten we al snel op Provinciaal Beschermd Landschap", verwoordt wethouder Eelco Taams uit Oostzaan het dilemma, dat ook raadsleden in de zaal parten speelt. "Natuurlijk willen we de natuur beschermen, maar moeten we de regels misschien wat minder strak hanteren?" Maurits Bongenaar, beleidsadviseur ruimtelijke ordening bij de provincie, denkt dat de provincie er goed aan doet om met gemeenten intensiever te spreken over hoe je aantoont dat bouwen in beschermd landschap (PBL) de enige uitweg is voor de gemeente. Tegelijkertijd roept hij gemeenten op huisvesting, van asielopvang tot flexeenheden en sociale huurwoningen als een structurele ruimtelijke opgave te benaderen. "Breng de beschikbare locaties en leegstaand vastgoed structureel in kaart. Dat helpt te reageren op de onvoorspelbaarheid van de vraag naar opvang."
"We hebben heel Heemstede leeg getrokken op zoek naar locaties", riposteert burgemeester Astrid Nienhuis van Heemstede ("de helft is bebouwd, de helft is Natura 2000 of BPL"). "En ja, we moeten het samen doen met de provincie. Dat deze ook toezichthouder is, maakt het wel verwarrend."

De Vereniging van Noord-Hollandse gemeenten is een netwerkorganisatie voor de bestuurders en volksvertegenwoordigers van de 44 gemeenten in de provincie Noord-Holland. De VNHG organiseert bijeenkomsten om elkaar te ontmoeten en in gesprek te gaan.

De VNHG bijeenkomsten voor 2024 worden gepubliceerd op de website van de VNHG, in de VNHG-nieuwsbrieven en in de LinkedIn groep van de VNHG.

[redacted]

Vormgeving:
buro075

Ambtelijk secretaris VNHG:
Marloek de Greeff vnhg@huizen.nl